משנה

אדם שֶׁמָּזְגוּ לוֹ אֶת הַכּוֹס של יין וְאָמַר ׳הֲרֵינִי נָזִיר מִמֶּנּוּ׳, הֲרֵי זֶה נעשה נָזִיר, ובכלל זה שאסור בכל יין שבעולם.

המשנה מביאה מעשה בענין זה: מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁהָיְתָה שֶׁיּוֹרָה וּמָזְגוּ לָהּ אֶת הַכּוֹס, וְאָמְרָה ׳הֲרֵינִי נְזִירָה מִמֶּנּוּ׳. אָמְרוּ חֲכָמִים שאינה נזירה, כיון שלֹא נִתְכַּוְּנָה אשה זו לנזירות, אֶלָּא כוונתה לוֹמַר, הֲרֵי הוּא עָלַי קָרְבָּן – יהיה כוס היין אסור עלי כקרבן, וחל איסור נדר עליו, אבל לא נזירות:

גמרא

מקשה הגמרא: וכי מביא התנא מַעֲשֶׂה כדי לְפָתוֹר את הדין ששנה ברישא, הרי אָמְרַתְּ בְּרֵישָׁא שאם מזגו לו כוס ואמר ׳הריני נזיר ממנו׳ הֲרֵי זֶה נָזִיר, וַהֲדַר תָּנֵי – ושוב אחר כך שנה מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שעשתה כן ואמרו חכמים שנתכוונה לאיסור נדר, אַלְמָא בְּהַאי הוּא דְּאָסוּר – הרי מבואר מדברי החכמים שרק בכוס זה נאסר בלשון זו, הָא יֵינָא אַחֲרִינָא שָׁרֵי – אבל ביין אחר מותר, שלא חלה עליו נזירות. נמצא שהדין השנוי ברישא והמעשה המובא אחריו סותרים זה את זה.

מתרצת הגמרא: סְפוּרֵי מִסְפְּרָא – המשנה נשנית בחיסור לשון, וְהָכִי קָתָנֵי – וכך צריך לשנותה, מָזְגוּ לוֹ אֶת הַכּוֹס וְאָמַר ׳הֲרֵינִי נָזִיר מִמֶּנּוּ׳, הֲרֵי זֶה נָזִיר. וכאן יש להוסיף בדברי המשנה, וְאולם אִם אדם זה שִׁיכּוֹר הוּא, וְאָמַר ׳הֲרֵינִי נָזִיר מִמֶּנּוּ׳, אֵינוֹ נָזִיר, אלא נאסר בנדר רק בכוס זו. והביאה המשנה מעשה שגם ממנו עולה כך.

הגמרא מבארת את החילוק בין שיכור לאחרים: מַאי טַעְמָא שעל השיכור לא חלה נזירות באופן זה. מבארת הגמרא: אדם שיכור האומר כך, כְּמַאן דְּאָמַר ׳הֲרֵי עָלַי קָרְבָּן׳ הוּא – כאילו אמר ׳כוס זו עלי קרבן׳, וְכִי תֵּימָא – ואם תאמר ותקשה שמכיון שכוונתו לכך לֵימָא הָכִי – יאמר כך, בלשון נדר, ומדוע אמר לשון נזירות, יש להשיב שסָבַר – חשב השיכור, אם אומר בלשון נדר, מַיְיתֵינַן לֵי אַחֲרִינָא וּמְצַעֲרָן לִי – יביאו לי כוס יין אחר שלא נדרתי ממנה, ויצערוני עד שאשתה, כי דרך הבריות להפציר בשיכור שיוסיף לשתות, ולכן אֵימָא לְהוּ הָא מִילְּתָא – אומר להם דבר זה ׳הריני נזיר ממנו׳, דִּפְסִיקָא לְהוּ – שיהיה ברור להם שאיני יכול לשתות שום יין כיון שקיבלתי נזירות, ויפסיקו לצערני שאשתה עוד, אבל באמת אין כוונתו לנזירות אלא לנדור מכוס זו. ועל זה מביאה המשנה, שמַעֲשֶׂה נָמֵי בְּאִשָּׁה אַחַת שהיתה שיכורה ופסקו לה חכמים כן. ומעשה זה הוא ראיה לדין האמור:

משנה

המשנה מפרטת שלשה אופנים במי שאינו מקבל עליו כל דיני הנזירות: האומר ׳הֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנָת שֶׁאֲהֵא שׁוֹתֶה יַיִן וְמִיטַּמֵּא לְמֵתִים׳ – שאהיה מותר לשתות יין, או שאמר ׳הריני נזיר ומיטמא למתים׳ – הריני נזיר על מנת שאהיה מותר להיטמא למתים, הֲרֵי זֶה נָזִיר – חלה עליו נזירות גמורה וְאָסוּר בְּכוּלָּן – בכל איסורי הנזירות, וגם באיסור יין וטומאה אף שלא קיבל עליו איסורים אלו.

דין נוסף: האומר ׳הריני נזיר׳ והוסיף ואמר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁיֵּשׁ נְזִירוּת בתורה ונזיר נאסר בתגלחת וטומאה, אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ – בשעה שנדרתי לא ידעתי שֶׁהַנָּזִיר אָסוּר בְּיַיִן ולא קיבלתי על עצמי איסור זה, הֲרֵי זֶה אָסוּר גם ביין, מכיון שקיבל עליו נזירות. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר, וסובר שאינו נזיר כלל כיון שלא קיבל עליו איסור יין.

דין נוסף: האומר ׳הריני נזיר׳ והוסיף ואמר ׳יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהַנָּזִיר אָסוּר בְּיַיִן, אֲבָל סָבוּר הָיִיתִי בשעה שנדרתי לא ידעתי בשעה שנדרתי שֶׁחֲכָמִים מַתִּירִין לִי את איסור הַיין, מִפְּנֵי שֶׁאֵין אֲנִי יָכוֹל לִחְיוֹת אֶלָּא בְּיַיִן, כי מחמת בריאותי אני צריך לשתות יין, ואנוס אני בזה׳, אוֹ שאמר, ׳בשעה שנדרתי הייתי סבור שיתירו לי להיטמאות מִפְּנֵי שֶׁאֲנִי קוֹבֵר אֶת הַמֵּתִים, ומחמת דוחקי אני נוטל שכר על כך, והנני אנוס בזה׳, הֲרֵי זֶה מוּתָּר בכל איסורי נזירות שלא חלה עליו נזירות כלל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסֵר וסובר שחלים עליו כל איסורי נזירות:

גמרא

לעיל (ג:) נתבאר שלדעת רבי שמעון אין נזירות חלה עד שיקבל עליו את כל האיסורים הנוהגים בנזיר, יין טומאה ותגלחת, ולפי שיטתו נחלק בדין השני השנוי במשנתינו. מקשה הגמרא: וְלִפְלוּג נַמִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרֵישָׁא – יחלוק רבי שמעון גם על הדין השנוי ברישא, שהמקבל נזירות ׳על מנת שאהא שותה יין׳ הרי הוא נזיר, ולדבריו לא תחול עליו נזירות כיון שלא קיבל על עצמו את כל איסורי הנזיר. מתרצת הגמרא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אכן חָלוּק הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אַף בְּרֵישָׁא, ולא הוצרך התנא להביא דבריו פעמיים, כי שני הדינים השנויים ברישא ובסיפא יסודם אחד, שיכול לקבל עליו רק מקצת איסורי נזירות, ועל שני אלו שנה התנא ׳ורבי שמעון מתיר׳.

תירוץ נוסף: רַבִּינָא אָמַר, בְּרֵישָׁא לֹא פְּלִיג רַבִּי שִׁמְעוֹן – בדין הראשון, לגבי האומר ׳הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין׳, לא נחלק רבי שמעון, מַאי טַעְמָא – מה טעם שבזה מודה רבי שמעון, מִשּׁוּם דְּהָוָה לֵיהּ מַתְנָה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה – משום שהוא עושה תנאי נגד מה שכתוב בתורה שנזיר אסור ביין וטומאה, וְהלכה פסוקה היא בידינו שכָּל הַמַּתְנֶה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָּטֵל, וכיון שתנאו בטל, לא נותר מדבריו אלא מה שאמר בתחילה ׳הריני נזיר׳, וממילא חלים עליו כל דיני נזירות.

הגמרא מבארת את דעת רבי יהושע בן לוי שרבי שמעון נחלק גם ברישא, אף באומר ׳על מנת שאהא שותה יין׳: וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר לָךְ – יתרץ לך, שאף על פי שהתנה נגד דיני הנזירות חל התנאי, ולכן לא חלה עליו נזירות, כי [הַאי] ׳עַל מְנָת שאהא שותה יין׳ אינו תנאי, אלא כְּחוּץ׳ דָּמֵי – הרי הוא כאומר ׳הריני נזיר חוץ מאיסור שתיית יין׳, והאומר כן אינו מתנה לבטל את דין התורה, אלא שקיבל על עצמו רק מקצת מדיני נזירות, ולכן סובר רבי שמעון שאינו נזיר, וכשיטתו שהנודר צריך לקבל כל דיני נזירות.

הגמרא מביאה ראיה לרבינא מברייתא: תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִינָא, אם אָמַר ׳הֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנָת שֶׁאֲהֵא שׁוֹתֶה יַיִן וְמִיטַּמֵּא לְמֵתִים׳, הֲרֵי זֶה נָזִיר וְאָסוּר בְּכוּלָּן – בכל איסורי הנזירות, אף ביין וטומאה, והטעם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַתְנֶה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, וְכָל הַמַּתְנֶה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָּטֵל, ונמצא נדרו קיים בכל דיניו. הרי מפורש בברייתא כרבינא שכל האומר על מנת הרי הוא כעושה תנאי ואינו כאומר ׳חוץ׳:

שנינו במשנה: האומר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהַנָּזִיר אָסוּר בְּיַיִן, אבל סבור הייתי שחכמים מתירין לי וכו׳ הרי זה מותר, ורבי שמעון אוסר: הגמרא מקשה סתירה במשנה: וְהָאָמַרְתְּ רֵישָׁא – והרי בדין הקודם שנינו במשנה שהאומר ׳איני יודע שהנזיר אסור ביין׳, חכמים אומרים שֶׁאָסוּר בכל איסורי נזירות, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר, שלדעתו לא חלה נזירות כיון שבעת קבלתו לא ידע שנאסר בכל אלו. ואם כן גם בסיפא היה להם לומר כן, והרי במשנה מבואר להיפך. אומרת הגמרא שיש לשנות את הגירסא במשנה, וְאֵימָא נַמִּי – אמור גם בסיפא, הֲרֵי זֶה אָסוּר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר.

תירוץ נוסף: וְאִיבָּעֵית אֵימָא, לְעוֹלָם לֹא תֵּיפּוֹךְ – אל תהפוך את דבריהם, אלא הדין בזה שונה מהדין הקודם, כי הָתָם

אגרות קודש

[ה׳תשל״א]

אחד מהטעמים **הגלויים** : העובר **כולו** נבנה מטפת **משהו** – לגוף משוכלל (ומבנה הגוף משפיע גם על תכונות הנפש במדה חשובה) – ע״י האם **בלבד** (ובזמן שהותו בעיבור – אוכל ממה שאמו אוכלת וכו׳), ועד כדי כך שרואים **במוחש שרוחניות** האם (ואם היא בשמחה או בפחד וכיו״ב) משפיעה, וגם מעצבת החרקטער (האופי) של העובר (שיולד שלם ובריא וכו׳).

בריש**א**, באומר 'איני יודע שהנזיר אסור ביין', מדובר ב**גון** ד**נזר** מ**חד**א – שמתחילה קיבל נזירות רק מאחד מאיסורי הנזיר, שהרי לא ידע את חלקם, ונחלקו בזה, ל**רבנן** ד**אמרי** במשנה לעיל (ג:) ד**אפילו** אם **לא** נ**זר** א**לא** מ**אחת** מ**הן** – שאפילו אם קיבל נזירות רק מאיסור אחד חלה עליו נזירות, גם בענייננו חלה עליו נזירות, ו**הוי** נ**זיר** ו**אסור** בהכל. ול**רבי** ש**מעון** ד**אמר** ע**ד** ש**יזיר** מ**כולם** – שחלה עליו נזירות רק אם מקבל את כל האיסורים, אף כאן, כיון שלא קיבל עליו איסור יין, **מותר** בכולם, שלא חלה עליו נזירות כלל.

אבל ב**סיפא** מדובר ד**נדר** מ**כולהו** – מכל האיסורים, ואחר כך מתחרט מחמת אונסו, ו**איתשיל** מ**הדא** – ונשאל לחכם שיתיר לו אחד מהם. וזו כוונת המשנה 'סבור הייתי שחכמים מתירים לי' וכו', שנשאל על איסור אחד. ואף זה תלוי במחלוקתם, ולהיפך, ל**רבנן** ד**אמרי** ש**אפילו** אם **לא** נ**זר** א**לא** מ**אחת** מ**הן** ה**וי** נ**זיר**, לכן כ**י** מ**תשיל** – כשבא הנזיר להשאל מ**חדא** מ**ינייהו** – מאיסור אחד, והחכם מתירו לו, **אישתרי** – הרי הוא מותר בכולם, כי כשם שהמקבל נזירות מאיסור אחד נעשה נזיר, כך גם הנשאל על איסור אחד ניתרת נזירותו. אבל ל**רבי** ש**מעון** ד**אמר** שאינו נזיר ע**ד** ש**יזיר** מ**כולם**, לכן כ**י** מ**תשיל** נ**מי** מ**ההוא** – כשנשאל על איסור אחד, אין נזירותו ניתרת ע**ד** ד**מתשיל** מ**כולהו** – אלא אם נשאל על כולם. ומ**שום** ה**כי** ק**תני** במשנה, ו**רבי** ש**מעון** א**וסר**, כיון שלא נשאל על כולם.

הגמרא מיישבת באופן שלישי את המחלוקת בסיפא: **ואי** ב**עית** א**ימא**, שהמחלוקת לגבי האומר 'כסבור הייתי שחכמים מתירים לי' וכו' אינה קשורה למחלוקתם בענין המקבל עליו מקצת איסורים, אלא ב**ענין** נ**דרי** א**ונסין** ק**א** מ**יפלגי**, ו**כ**פ**לוגתא** ד**שמואל** ו**רב** א**סי** – במחלוקת שנחלקו שמואל ורב אסי במסכת נדרים (כא:) לגבי נדרי אונסין וכמו שיתבאר להלן. ד**תנן** – שכך שנינו בנדרים (כ:), א**רבעה** א**ופני** נ**דרים** ה**תירו** ח**כמים**, ואלו הם: נ**דרי** י**רושין** – הנודר כדי לזרז את חבירו שלא יעמוד בדעתו, ואין כוונתו שיחול הנדר. נ**דרי** ה**באי** – נדרים שהנודר מתנה את קיומם בתנאי שהוא דבר גוזמא. נ**דרי** ש**גגות** – הנודר בתנאי שאירע דבר מה, ושכח שבאמת אירע כן ונמצא שנדר בשוגג. נ**דרי** א**ונסין** – שתלה הנודר את חלות הנדר בתנאי ונתקיים התנאי באונס. **ואמר** ר**ב** י**הודה** א**מר** ר**ב** א**פי**, א**רבעה** נ**דרים** ה**תלו** אינם מותרים מאליהם, אלא צ**ריכין** ש**אלה** ל**חכמים**, והחכם יתיר את הנדר. ומוסיף רב יהודה, כ**י** א**מרית**ה ק**מיה** ד**שמואל** – כשאמרתי זאת לפני שמואל, **אמר** ל**י** – תמה ואמר, ת**נא** ק**תני** ה**תירו** ח**כמים**, דהיינו שמותרים מאליהם, **ואת** א**מרת** שצ**ריכין** ש**אלה** ל**חכמים** ובלבא זה אסורים, אלא ודאי מותרים מאליהם. ובזה נחלקו התנאים במשנתינו לגבי האומר 'מפני שאין אני יכול לחיות אלא ביין', שהוא אנוס על כך, ונחלקו רבי שמעון וחכמים במחלוקת שמואל ורב אסי, ר**בנן** ס**ברי** כ**שמואל** שנדרי אונסין מותרים לגמרי מאליהם, ולא חלה עליו נזירות, ו**רבי** ש**מעון** סובר כ**רב** א**סי** שנדרי אונסין מותרים רק על ידי שאלה, ולכן אסר:

משנה

האומר 'ה**רי**נ**י** נ**זיר**', והוסיף עוד 'ו**עלי** ל**נלחן** נ**זיר**' – והרי עלי להביא קרבנות של נזיר. **ו**ש**מע** ח**בירו** ו**אמר**, 'ו**אני**, ו**עלי** ל**נלחן** נ**זיר**' – גם אני אהיה נזיר וגם אני אתחייב בקרבנות נזיר. מכיון שאמרו כן חלה נזירות עליהם, ובנוסף חייב כל אחד מהם להביא קרבנות עבור נזיר אחר, מלבד קיום הנזירות. ולא די בהבאת קרבנות לעצמו, כי באמירת 'הריני נזיר' חלה עליו נזירות, שזה כולל גם חיוב קרבנות בתום הנזירות, ומה שהוסיף 'ועלי לגלח נזיר' הוא נדר נוסף להביא קרבנות לנזיר אחר.

ומפרשת המשנה היאך יקיימו נדריהם: **אם** ה**יו** פ**קחים** ואין רצונם להביא קרבנות פעמיים, לסיום נזירותם וגם לנזיר אחר, **את** ז**ה** – כל אחד יביא קרבנות נזירות עבור חבירו, ובזה מקיים את הנדר להביא קרבנות של נזיר, ואת הקרבנות לנזירות שלו מביא חבירו עבורו, **ואם** ל**או** – אם לא עשו כך, אלא כל אחד הביא קרבנות לעצמו, מ**נלחין** נ**זירים** א**חרים** – יביא כל אחד קרבנות גם לנזיר אחר:

גמרא

איצ**יע**א ל**הו**, אדם שאמר 'הריני נזיר ועלי לגלח נזיר' ו**שמע** ח**בירו** **ו**א**מר** 'ו**אני**', ולא הוסיף 'ועלי לגלח נזיר', מ**הו** דינו. מבארת הגמרא את צדדי הספק: האם אמירת 'ו**אני**' – **אכולי**ה ד**יבור**א **מ**ש**מע** – משמעותה שמקבל על עצמו את כל דבריו של הראשון, ויהיה נזיר וגם יביא קרבנות לנזיר אחר, **או** ד**למא** א**פלגי**ה ד**דיבור**א **מ**ש**מע** – או שמא משמעותה שהוא מקבל רק חצי דיבורו של הראשון ולא כל דבריו.

ממשיכה הגמרא לבאר את הספק, **אם** ת**מצי** ל**ומר** – אם תרצה לומר שאמירת 'ואני' א**פלגי**ה ד**דיבור**א **מ**ש**מע** – משמעותה רק על חצי מדברי הראשון, האם **אריש**א – על תחילת דבריו שאמר 'הריני נזיר', ותחול עליו נזירות, **או** א**סיפ**א – על סוף דבריו שאמר 'ועלי לגלח נזיר', ויצטרך להביא קרבנות נזיר, ולא תחול עליו נזירות.

הגמרא מביאה ראיה לפשוט הספק: **תא** ש**מע** מהשנוי במשנתינו, שאם אמר השני 'ו**אני**, ו**עלי** ל**נלח** נ**זיר**', חלה נזירות על שניהם, וגם חייבים בקרבנות על נזיר אחר, **ואם** ה**יו** פ**קחים** מ**נלחין** ז**ה** א**ת** ז**ה**. ויש לדייק, מ**דקאמר** – ממה שהאריך התנא ופירש שהשני אמר 'ו**אני**', וגם 'ו**עלי** ל**גלח** נזיר', ש**מע** מ**ינה** שאם אמר רק 'ו**אני**', משמעותה רק א**פלגי**ה ד**דיבור**א – רק על מחצית מדברי חבירו.

א**מרי** – אמרו בני הישיבה, **אין** – אכן מוכח שאמירת 'ואני' **אפלגי**ה ד**דיבור**א **מ**ש**מע** – משמעותה רק על חצי מדברי הראשון, מ**יהו** עדיין יש לדון האם כוונתו **אריש**א – על תחילת הדברים 'הריני נזיר', **או** א**סיפ**א – 'ועלי לגלח נזיר'. אומרת הגמרא, גם זה יש לפשוט מ**ינה** – מהמשנה, מ**דקאמר** – ממה שהוסיף 'ו**עלי** ל**נלח**' כדי להתחייב גם בקרבנות, ש**מע** מ**ינה** שאמירת 'ו**אני**' – **על** ת**חילת** **ד**י**יבור**א **מ**ש**מע**, ולכן הוצרך להוסיף 'ועלי לגלח' להתחייב בקרבנות.

דחיה לראיה זו: **אמר** ל**יה** ר**ב** ה**ונא** ב**ריה** ד**רב** י**הוש**ע ל**רבא**, מ**מאי** ד**הכי** – מנין לך זאת, ל**עולם** **אימא** ל**ך** – באמת אוכל לומר לך שאמירת 'ו**אני**' משמעותה א**כולי**ה ד**דיבור**א – על כל הדיבור, **ואי** מ**שום** 'ו**עלי**' ואם תקשה למה הוסיף במשנה 'ועלי לגלח', יש לדחות, מ**אי** ק**אמר** 'ו**עלי**' – מה שאמר 'ועלי לגלח', רצונו לחזור ולפרש שיהיה כחבירו ב**הא** מ**ילתא** – בדבר זה שיביא קרבנות, וכופל את דבריו, שכן דרך בני אדם לכפול בדבריהם בלשון אחר.

וסברא זו מוכרחת, ד**אי** **לא** ת**ימא** ה**כי** – אם לא תאמר כן, מה ד**קתני** ב**סיפ**א של המשנה (להלן יב:), שהאומר ה**רי** ע**לי** ל**נלח** ח**צי** נ**זיר** – חצי מקרבנות נזיר, **ו**ש**מע** ח**בירו** **ו**א**מר** 'ו**אני** ע**לי** ל**נלח** ח**צי** נ**זיר**', דינו שחייב כמו הראשון, קשה, ה**תם** – שם בסיפא **מי** א**יכא** ת**רתין** מ**ילי** – וכי קיבל על עצמו שני דברים, הלא גם הראשון קיבל על עצמו רק קרבנות, ולמה כפל חבירו 'ואני' 'ועלי', **אלא** על כ**רחך** מ**אי** ק**אמר** 'ע**לי**', כוונתו ב**הא** מ**ילתא** – בדבר הזה שקיבל על עצמו, וחוזר על דבריו, ה**כא** נ**מי** – גם כאן ברישא כ**י** ק**אמר** – כאשר אמר 'ע**לי**' כוונתו ב**הא** מ**ילתא** – בדבר הזה שקיבל כבר.

רבא דוחה את הדברים: **אמר** ל**יה** ר**בא** לרב הונא, ה**כי** ה**שתא**, אמנם בסיפא האריך התנא שלא לצורך, אך אין להוכיח מכך על הרישא, כי **אי** א**מרת** ב**שלמא** ר**יש**א צ**ריכ**א – אם תאמר שברישא הוצרך להוסיף 'ועלי', ו**בס**י**פא** של המשנה **לא** צ**ריכ**א, לא קשה, שיש לומר, ת**ני** ס**יפא** הוספה ד**לא** צ**ריכ**א, מ**שום** ר**יש**א ד**צריכ**א – אגב הרישא שההוספה נצרכת. **אלא** **אי** א**מרת** – אבל אם תאמר שגם הר**יש**א **לא** צ**ריכ**א וגם ה**ס**י**פא** **לא** צ**ריכ**א, כי באמירת 'ואני' מתחייב בכל מה שאמר הראשון, אם כן קשה, וכי ת**ני** ב**ריש**א 'ועלי' ד**לא** צ**ריכ**א, ו**תני** גם ב**ס**י**פא** 'עלי' ד**לא** צ**ריכ**א, למה שנה דבר מיותר. אלא מוכח שלשון 'ואני' משמעותו רק על תחילת דברי חבירו, ולכן הוסיף ברישא 'ועלי', ואגב כך שנה גם בסיפא בלשון זה.

הגמרא מביאה דין בענייני שלילות שיש להקשות עליו ממשנתינו וכפי שיתבאר להלן: **אמר** ר**ב** י**צחק** ב**ר** י**וסף** א**מר** ר**בי** י**וחנן**, ה**אומר** ל**שלוחו**